

Posudek

na doktorskou disertační práci PhDr. Mgr. Veroniky Bílkové, E.MA s názvem „Úprava vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu“

Disertační práce je věnována aktuální problematice vnitrostátních ozbrojených konfliktů, jejichž počet, zejména od 90. let 20. století výrazně narůstá. Disertační práce má rozsah 313 stran a několik příloh. Je členěna na úvod tři části, dále rozdělené na kapitoly a závěr.

Uchazečka si vytkla dva hlavní cíle a to cíl deskriptivní spočívající v předložení podrobného přehledu nynějšího stavu humanitárně právní úpravy vnitrostátních ozbrojených konfliktů a charakterizování jejích hlavních smluvních, obyčejových a jiných pramenů. Druhým cílem disertační práce je analytický cíl spočívající ve zhodnocení současného stavu a kladů i záporů humanitárně právní regulace občanských válek a nalezení odpovědi na dvě studijní otázky. Tyto otázky spočívají za prvé v posouzení toho jaké znaky a vývojové trendy vykazuje současná úprava vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu. Druhou otázkou na kterou hledala autorka odpověď je zjištění nedostatků současné úpravy vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu a jakým způsobem by bylo možné tyto nedostatky odstranit.

Lze konstatovat, že uchazečka oba cíle zcela ve své práci naplnila a rovněž našla přesvědčivé odpovědi na své otázky. Následně zmíním několik otázek a drobných poznámek týkajících se práce.

Cíle své práce uchazečka postupně naplňuje. V první části se zabývá mezinárodním humanitárním právem, ozbrojenými konflikty a jejich klasifikací, dále vnitrostátními ozbrojenými konflikty a mezinárodním humanitárním právem, jakož i obecnými problémy úpravy vnitrostátních ozbrojených konfliktů. Na str. 14 své práce, v podkapitole věnované mezinárodnímu humanitárnímu právu a právu lidských práv autorka konstatuje, že právo lidských práv zaručuje právo na život všem bez rozdílu, zatímco mezinárodní humanitární právo chrání pouze životy osob neúčastnících se boje, zabití kombatanta během válečné akce považuje za legální. Je otázkou zda srovnání obou oblastí mezinárodního práva na základě tohoto jednoho práva není příliš úzké. Jsou zde i další lidská práva chránící lidskou integritu a rovněž v oblasti mezinárodního humanitárního práva jsou obsažena různá omezení pro

strany v konfliktu, o kterých dále píše. V této části se rovněž zabývá tradičními pojmy *ius in bello* a *ius ad bellum*. Za zvážení by v této souvislosti stálo, zda vymezení práva na spravedlivou válku nemělo místo spíše v mezinárodním právu před zákazem války, či zákazem ozbrojené síly. Někteří autoři, jak sama uchazečka konstatuje používají raději pojem *ius contra bellum*. Samotná práce je založena výlučně z pozice *ius in bello*, tj. práva ve válce. V této části se uchazečka rovněž zabývá rozlišením na odvětví haagského, ženevského a neworského práva zavádějící implementační, kontrolní a sankční mechanismy (str.19). Vystává otázka proč označení newyorské právo. Dále tato část obsahuje přehled pramenů mezinárodního humanitárního práva. Autorka zde na str. 20 dospívá k zajímavému závěru, že z hlediska klasického modelu mezinárodního obyčeje dochází u humanitárních právních obyčejů k jistému posílení subjektivní složky *opinio iuris* na úkor složky objektivní *usu longaeu* (str.20). Uchazečka by rovněž mohla podrobněji rozebrat povahu rezolucí Rady bezpečnosti (str.23), které jsou většinou akty aplikace práva, mohla by však zvážit zda ve zkoumané oblasti nebyly přijaty rezoluce jdoucí nad rámec aktů aplikace práva.

Druhá část disertační práce je zaměřena na prameny úpravy vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu. Autorka nejprve provádí podrobný rozbor včetně použití přípravných prací smluvní úpravy reprezentované společným článkem 3 Ženevských úmluv a Dodatkového protokolu II z roku 1977. V obou případech provádí podrobné zhodnocení včetně konstatování zjištěných nedostatků. Daná část obsahuje rovněž smluvní haagské právo, mezinárodní smlouvy smíšené povahy, obyčejové mezinárodní humanitární právo, zvláštní dohody a jiná ujednání a rovněž právně nezávazné dokumenty. Pokud jde o mezinárodní obyčeje v této oblasti, uchazečka by mohla při ústní obhajobě vyjádřit, která pravidla podle jejího názoru představují ustálené mezinárodními obyčeje.

Třetí část práce obsahuje implementační, odpovědnostní a donucovací mechanismy. V tomto směru autorka na str. 228 konstatuje, že implementace norem mezinárodního humanitárního práva a především kontrola jejich dodržování a vyšetřování případných porušení nejsou za vnitrostátních ozbrojených konfliktů zajištěny adekvátním způsobem. Jaká je podle autorky příčina tohoto stavu? V rozsáhlém závěru své práce uchazečka shrnuje znaky a vývojové trendy současné úpravy vnitrostátních ozbrojených konfliktů a nedostatky jejich současné úpravy v mezinárodním humanitárním právu.

Závěrem lze konstatovat, že předložená práce je výjimečným dílem a to nejen z hlediska rozsahu, ale zejména svým zpracováním. Jedná se o první komplexní dílo mapující z různých stránek mezinárodní právo vnitrostátních ozbrojených konfliktů.

Dosavadní práce publikované v České republice a v Československu se zabývaly jen některými otázkami. Disertační práce tak může napomoci cíli, o kterém autorka píše na str. 289, aby se česká doktrína začala intenzivněji zabývat úpravou vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu. Uchazečka se podrobně seznámila s daným tématem, o čemž svědčí i použitá rozsáhlá primární a sekundární literatura a dokumenty. **Autorka plně projevila svou schopnost vědecké práce a z toho důvodu práci doporučuji k ústní obhajobě.**

V Praze dne 12. května 2006

Doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc.